

**KÖZPONTI
STATISZTIKAI
HIVATAL**

A háztartási szatellitszámla

Szép Katalin

Munkacsoport: Sebők Csilla, Cseh Timea, Komolafe Magdolna

XIV. Gazdaságmodellezési Szakértői Konferencia

2016. június 10.

1. A háztartás termelő jellege - probléma
2. Háztartási szatellitszámla
Modell
Becslések
3. Az eredmények
4. Nemzetközi kitekintés

1. A háztartásokban termelőmunka folyik, de ez nem jelenik meg a gazdaságstatisztikában

A háztartás

„A háztartások – mint fogyasztók – olyan egyazon lakhelyen élő személyek kis csoportjaként határozhatók meg, akik jövedelmüket és vagyonukat megosztják egymással, és bizonyos típusú – elsősorban a lakhatás és az élelmezés körébe tartozó – javakat és szolgáltatásokat közösen fogyasztanak. ...” (ESA 2010, 2.118)

ESA - Az európai nemzeti számlák rendszere

A háztartási termelés fő feladatai

Lakhatás

- Takarítás
- Karbantatás
-

Élelmezés

- Főzés
- Vásárlás
- Szállítás
- Mosogatás
- Tervezés
-

Ruházkodás

- Varrás
- Mosás,
vasalás
- Vásárlás
-

Gondoskodás

- Felügyelet
- Kísérés
- Játék,
mesélés
-

Korlátlan felelősségű, válság, problémák idején is megoldást kell találni.

Fogalmak

Láthatatlan munka

- Fizetetlen munka, amit
- háztartáson belül, vagy
- önkéntes munkaként a közösség javára végeznek.

Háztartási termelés

- Reid (1934) „harmadik szereplő elve”:
- „amit egy családtag a háztartás tagjai számára végez, s ami helyettesíthető piaci termékkel vagy szolgáltatásokkal, ha a körülmények (jövedelem, piaci feltételek, személyes ambíciók) lehetővé teszik azt a háztartási csoporton kívülről megszerezni.”

HELYETTESÍTHETŐSÉG!

A harmadik szereplő elve alapul szolgál a saját és más háztartás számára végzett és szervezethez kötődő önkéntes munka azonosításához.

A nemzeti számlák szektorai

Nem-pénzügyi vállalatok

Pénzügyi vállalatok

Kormányzat

Háztartások

Háztartásokat segítő nonprofit szervezetek

Külföld

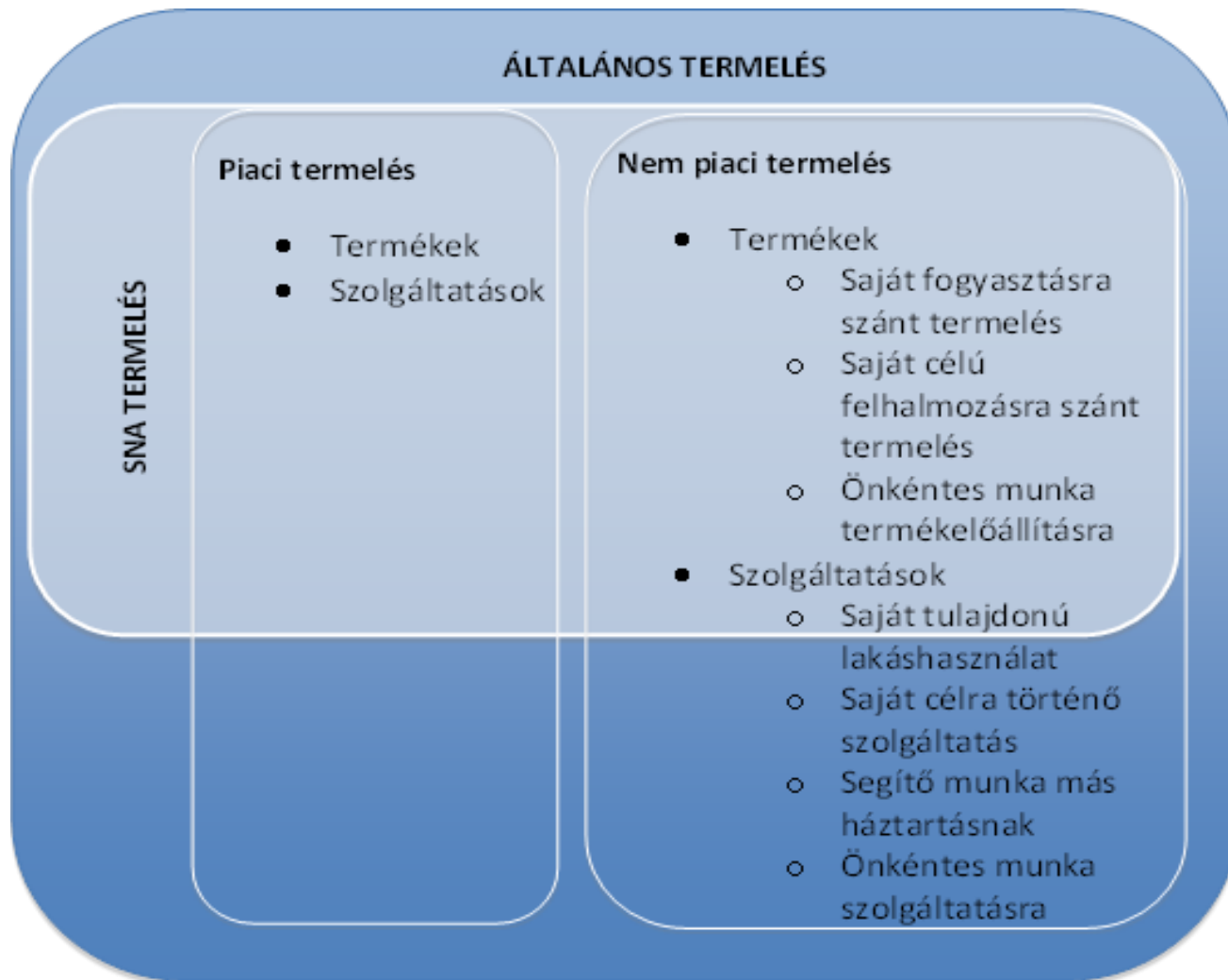
Az általános termelés fogalma

„A termelés egy gazdasági egység ellenőrzése, felelőssége és irányítása alatt végzett tevékenység, amelynek során a gazdasági egység munkát, tőkét, valamint javakat és szolgáltatásokat használ fel javakból és/vagy szolgáltatásokból álló kibocsátás előállításához....’

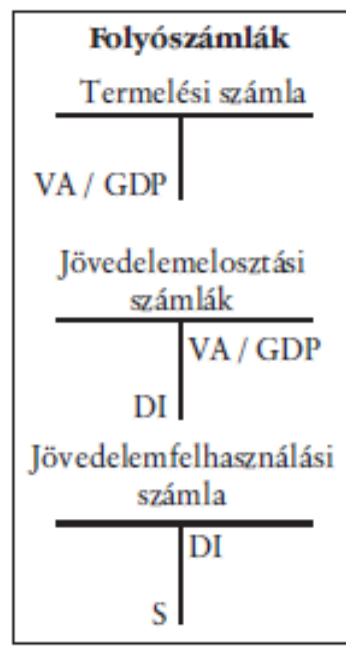
ESA 2010 3.07

SNA – System of National Accounts ENSZ ajánlás
ESA - Az európai nemzeti számlák rendszere

Az általános és az operatív termelés fogalma a nemzeti számlákban

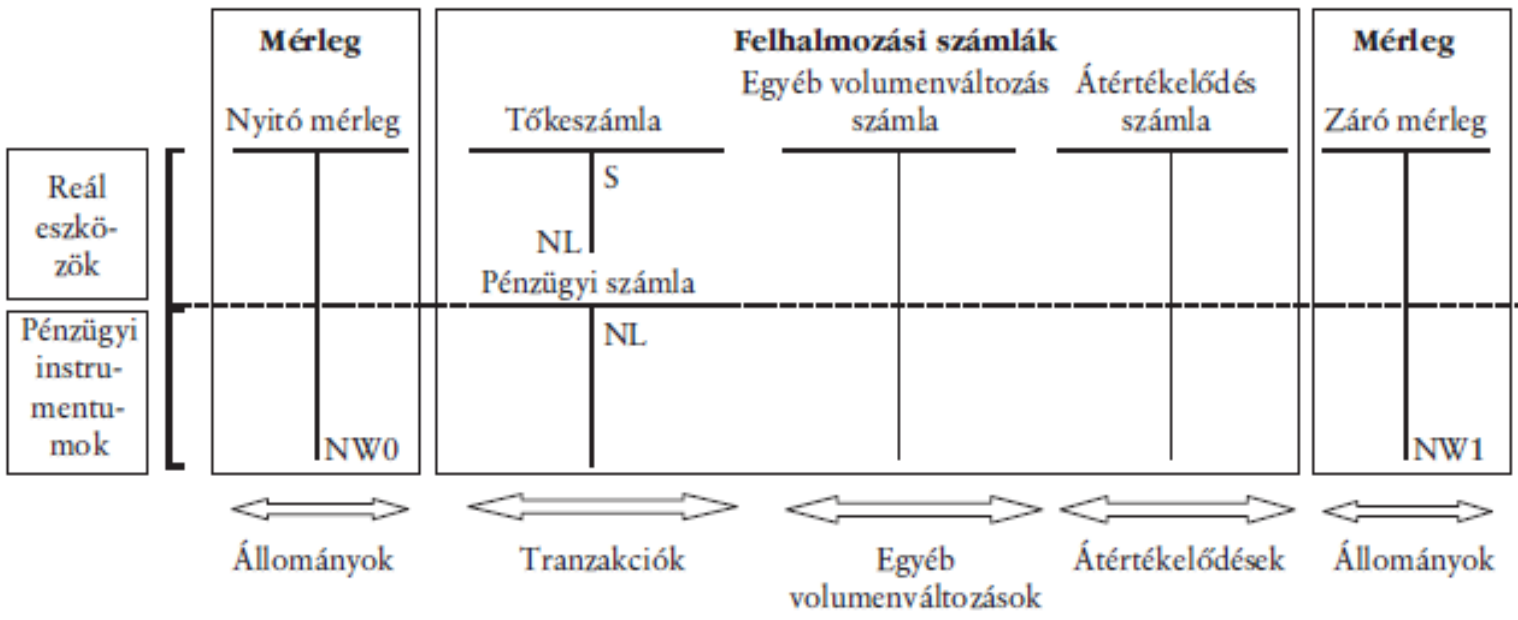

A nemzeti számlák felépítése

VA = Hozzáadott érték
 GDP = Bruttó hazai termék
 DI = Rendelkezésre álló jövedelem
 S = Megtakarítás
 NL = Nettó finanszírozási képesség
 NW0 = Nettó vagyon nyitóállománya
 NW1 = Nettó vagyon záróállománya

Nem pénzügyi számlák statisztika

Pénzügyi számlák statisztika

A háztartási jövedelem fogalma

ICLS 2003 standard összhangban a Canberra kézikönyv 2011, OECD kézikönyv 2013 tartalmával:

- foglalkoztatottságból származó jövedelem (fizetett és önfoglalkoztatás is)
- tulajdonosi jövedelem
- a háztartáson belül saját fogyasztásra szánt szolgáltatásokból származó jövedelem
- kapott folyó transzferek.

De mérési okok miatt szűkebb, operatív fogalmat is ajánl.

Forrás: ICLS standard on household income 2003:

Resolution concerning household income and expenditure statistics

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_087503.pdf

OECD: Framework for Statistics on the Distribution of Household Income, Consumption and Wealth. 2013 June

A mérés jelentősége

Háztartások: hozzájárul a háztartás életszínvonalához – vásárolt és otthon termelt együtt

Nemzetgazdaság: ország gazdasági potenciáljának része (dinamika, színvonal)

Stiglitz- jelentés, Beyond GDP utáni fejlesztési elképzelések (pl. a háztartások szempontjainak megjelenítése, termelés-jövedelem együttes szemlélete, fizetetlen munka számbavétele)

2. Háztartási szatellitszámla

Háztartási termelés és nemzetgazdaság

Háztartási szatellitszámla

Alapelv:

- Mérés bizonytalanságai miatt ne legyen a Nemzeti számlák része, hanem szatellitszámla
- A szatellitszámla a piachoz „közeli” tevékenységeket fedje, azaz pl. helyettesíthető vagy hozzájárul piaci termeléshez

A háztartásokra vonatkozó elszámolás, ami felöleli a teljes nem-piaci háztartási termelést:

- a nemzeti számlákon kívüli háztartási termelést is méri,
- ez integrálható a nemzeti számlákba. A nemzeti számlában szereplő és azon kívüli termelés összegét, mint „kiterjesztett termelést” értelmezhetjük.

Célja a termelés határainak kiterjesztése a nemzeti számlákban.

A költség (input) alapú becslési eljárás

a munka értéke

(időfelhasználás x az időegységre jutó becsült bér)

+ egyéb termelési adók

– egyéb termelési támogatások

+ állóeszköz-felhasználás

= bruttó hozzáadott érték

+ folyó termelőfelhasználás

= kibocsátás

A háztartási termelés mennyisége

Időráfordítás mérésének feladatai:

- Adatforrás: Időmérleg
- Háztartási termelés elhatárolása más időtöltésektől (pl. fizetett munka, tanulás, fiziológiai szükségletek) – harmadik szereplő elve alapján
- Háztartási termelés kategóriáinak kialakítása
- Időmérleg tevékenységek hozzárendelése a háztartási termelés, nemzeti számlákban lefedett termelés kategóriáihoz

1. Helyettesítési költség módszer – Mennyibe kerülne, ha mással végeztetné? w -bér, i -tevékenység, j - személy

- általános helyettes $w \sum_i \sum_j t_{ij}$

- speciális helyettes $\sum_i w_i \sum_j t_{ij}$

2. Határáldozati költség (opportunity cost) módszer – Mekkora jövedelemről mondott le, hogy a házimunkát

végezhesse? $\sum_j w_j \sum_i t_{ij}$

Konszenzus a helyettesítési költség mellett¹⁷

További megfontolások

- Közterhek
 - Nettó, bruttó, bruttó+munkáltatói terhek; szempontok: mennyit fizetne, mi a szokásos, hogy számolható el
 - ➡ nettó bér, de több alternatíva
 - ➡ foglalkozások alapján (FEOR)
- Béradatok forrása: Nemzeti Foglalkoztatási Hivatal egyéni bér és keresetfelvétele, 5 fő feletti vállalkozások, nonprofit szervezetek mintája, költségvetési szervek teljeskörűen a szervezetről és a foglalkoztatottak mintájáról.

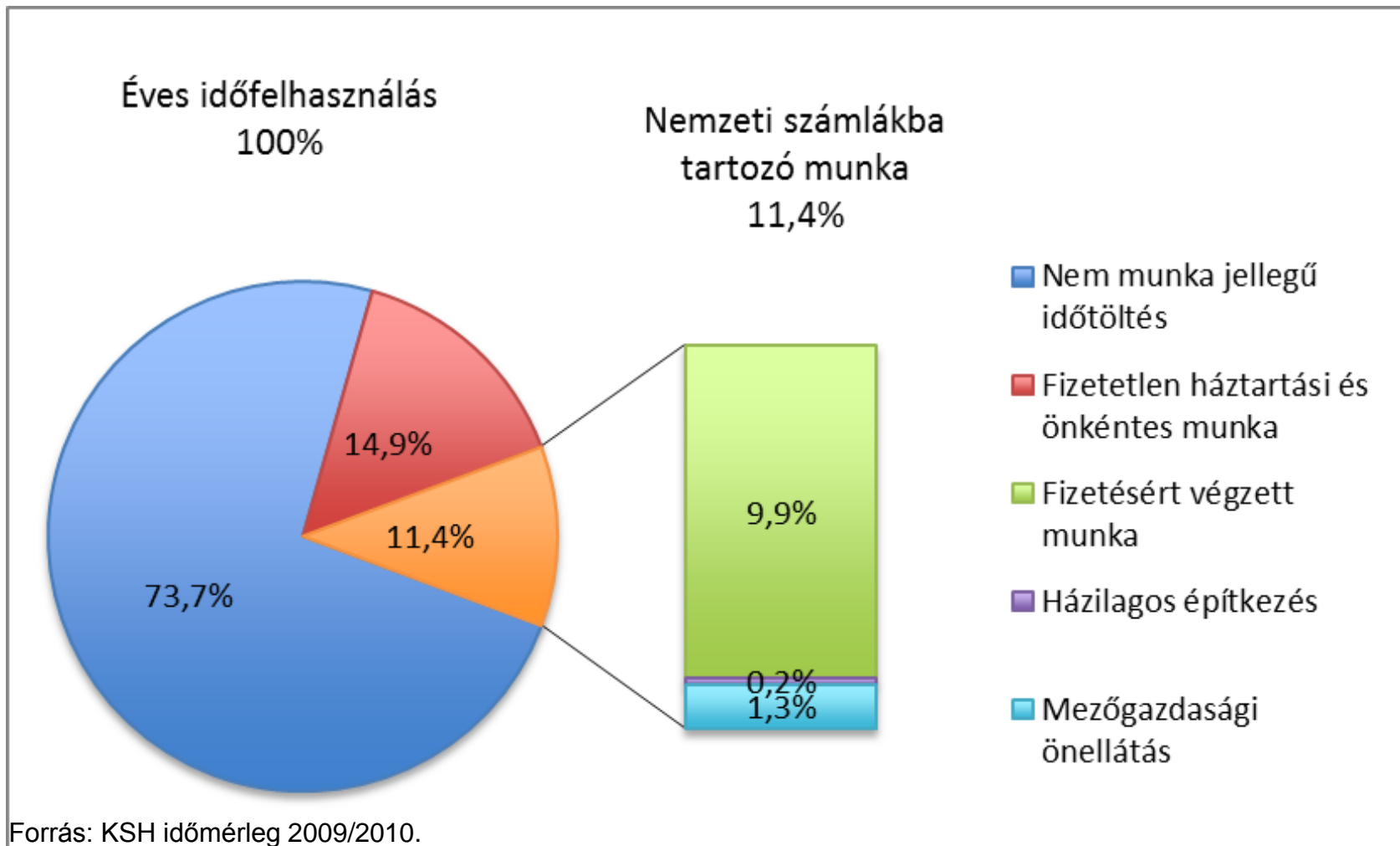
További tételek

A nemzeti számlákban szereplő tételek háztartási termelés szempontjából való átrendezése

- Egyéb termelési adók, egyéb termelési támogatások
- Lakossági fogyasztás tételeiből leválasztani a háztartási termelést szolgáló tartós javakat (eszközök felhalmozása), folyó termelő felhasználás tételeit;
- Eszközök (tartós javak értékcsökkenése) – Id. Cseh Tímea: A folyamatos leltározás módszerének alkalmazása az állóeszközstatisztikában

3. Eredmények

A 15-84 éves népesség időfelhasználásának a szerkezete 2009/2010-ben

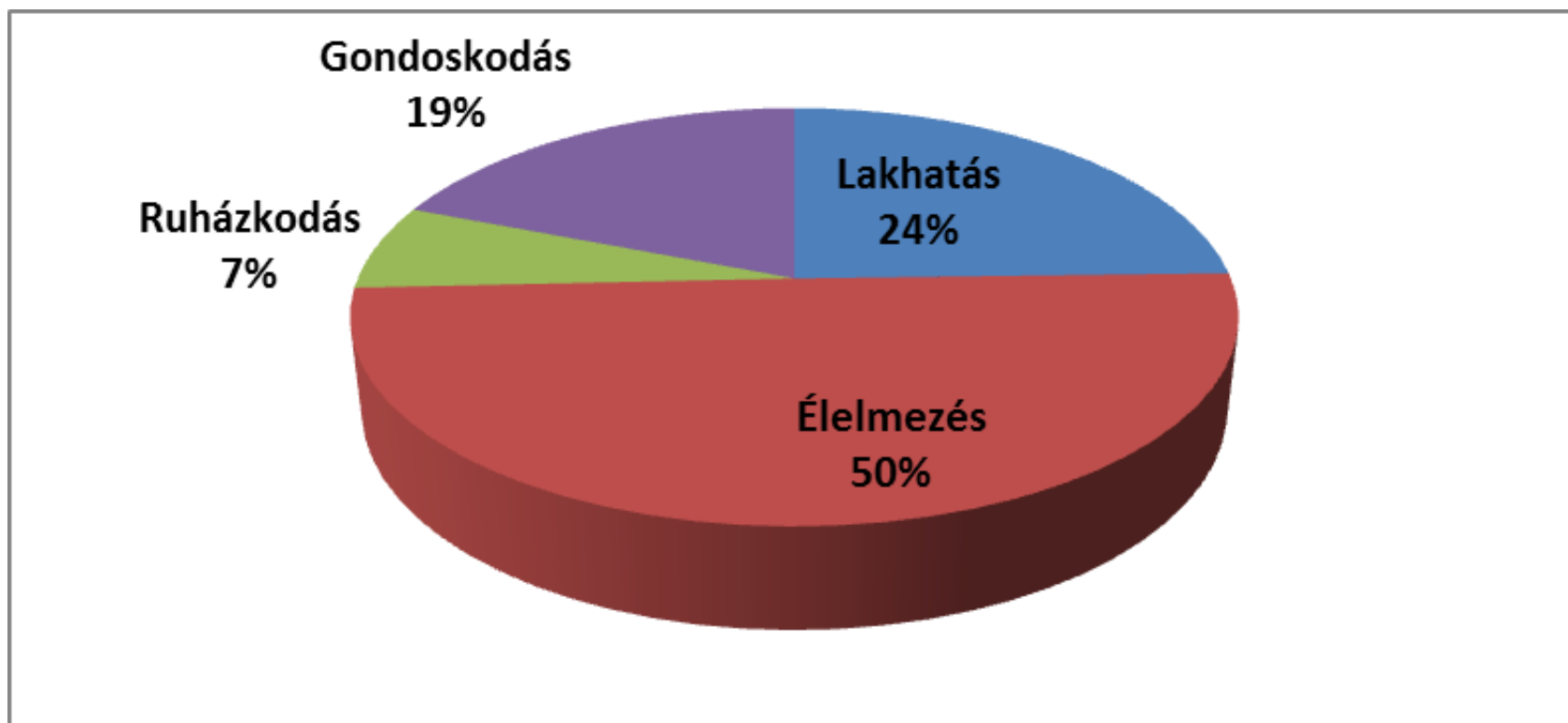

Forrás: KSH időmérleg 2009/2010.

15 - 84 év közötti népesség (8,26 millió fő) összesen 10 760 millió óra fizetetlen háztartási termelőmunkát végez, ami kívül esik a nemzeti számlákon (1303 óra/év/fő, 16,3 munkanap/fő, 3,6 óra/nap, 25 óra/hét)

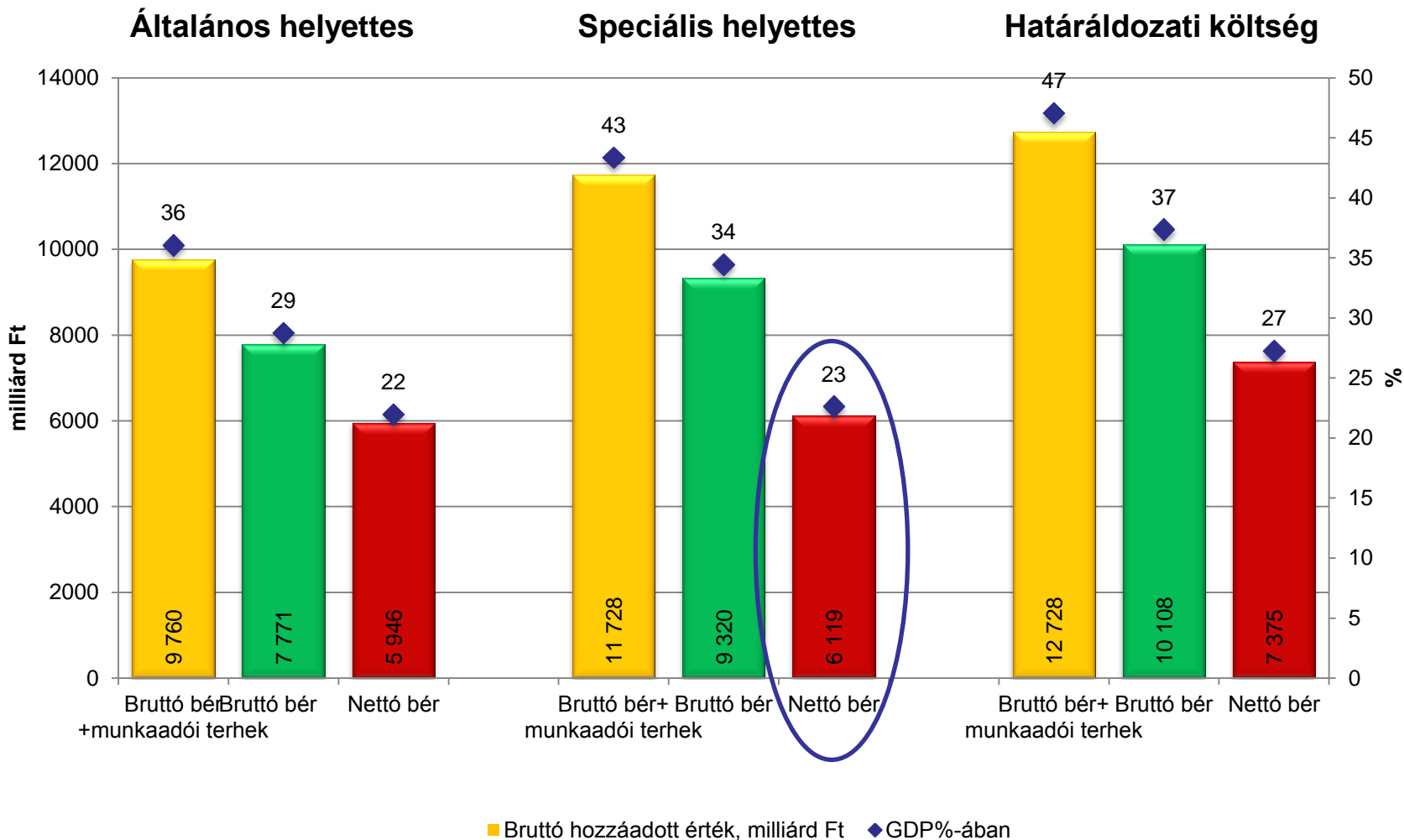
A háztartási időráfordítás szerkezete %

(saját háztartás részére)

Forrás: KSH időmérleg 2009/2010. 15 -84 év közötti népesség

Nemzeti számlákban nem szereplő háztartási termelés különböző módszerekkel számított bruttó hozzáadott értéke és aránya a GDP-hez, 2010

A háztartási termelés elszámolásának hatása a nemzetgazdaság mutatószámaira:

A bruttó hazai termék (nemzetgazdaság) 23%-kal növekedne a háztartások otthoni munkájának elszámolásával.

Kibocsátás	15%
Bruttó hazai termék (GDP)	23%
Rendelkezésre álló nettó korrigált jövedelem	27%
Végső fogyasztás	29%

Háztartási szatellitszámla a KSH-ban

- **Referencia év: 2000**

- Cél: módszertan adaptációja, kísérleti számítások különböző módszerekkel

- Sik Endre, Szép Katalin (2002): A háztartási szatellitszámla. Az elméleti alapokról. Műhelytanulmányok. KSH.
- Sik Endre, Szép Katalin szerk. (2003): A háztartási termelés értéke a mai Magyarországon. A háztartási szatellitszámla 2000. évi kísérleti számításai.

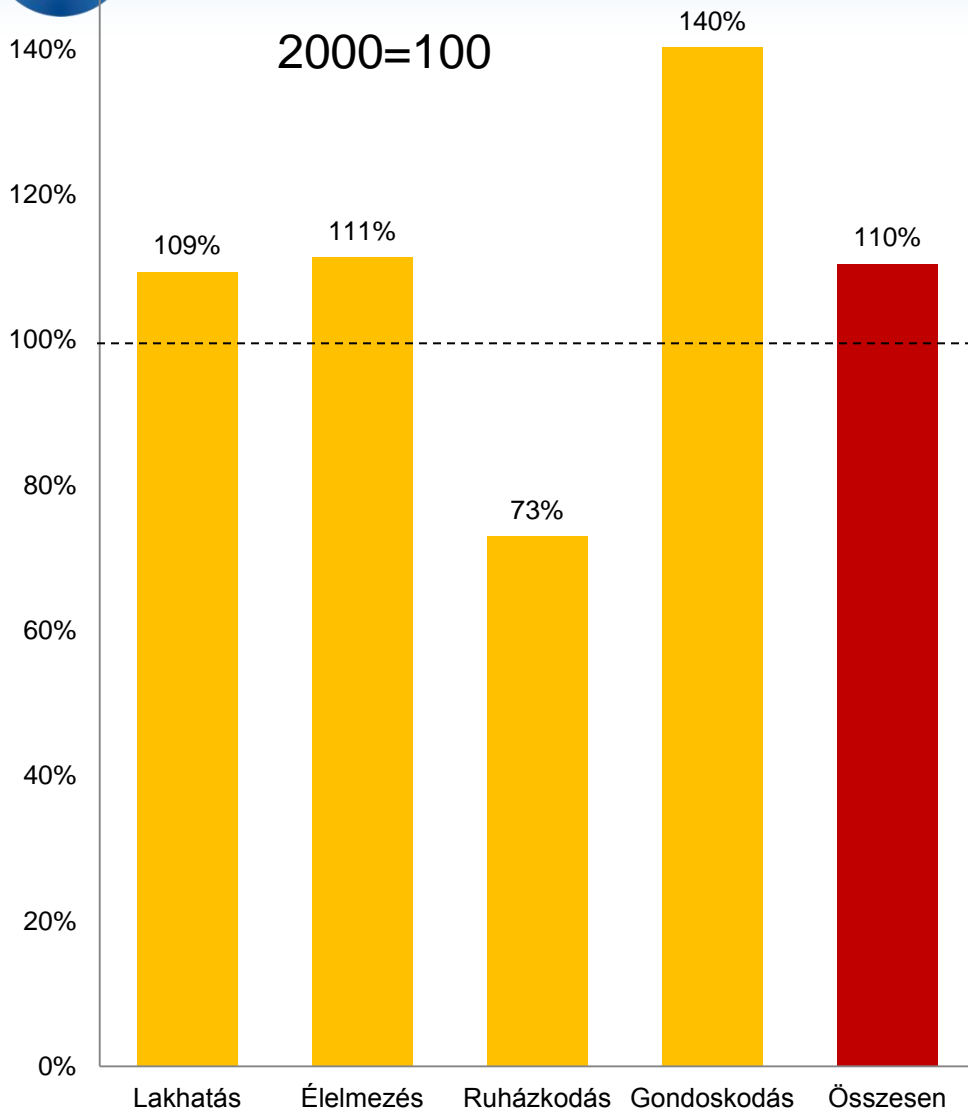
- **Referencia év: 2010**

- Cél: nemzetközi standardok alapján 2000 tárgy-évihez hasonló, azzal összevethető szatellitszámla
- Statisztikai Tükör
- Részletes kiadvány

A munkában a KSH több főosztályának munkatársai is részt vesznek:

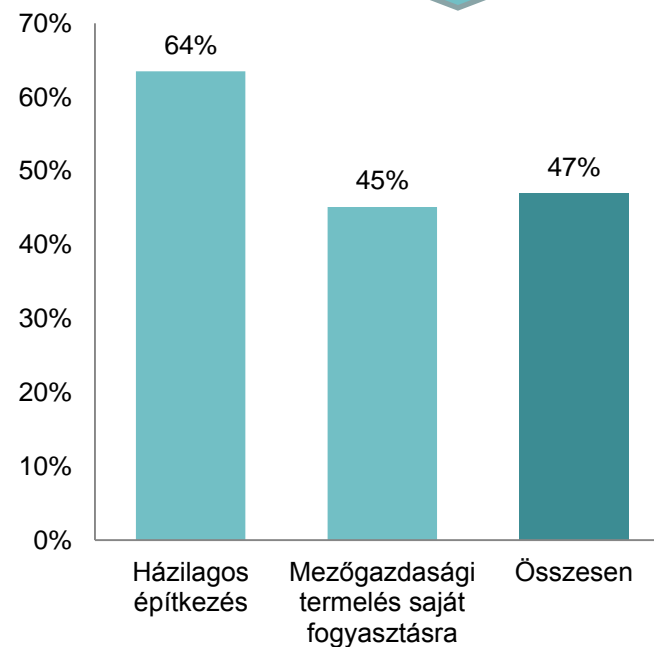
- Nemzeti számlák főosztály
- Életmód-, foglalkoztatás-, oktatásstatisztikai főosztály
- Népesedési- és szociális védelmi statisztikai főosztály
- Módszertani főosztály

Változás 2000 – 2010: Idő

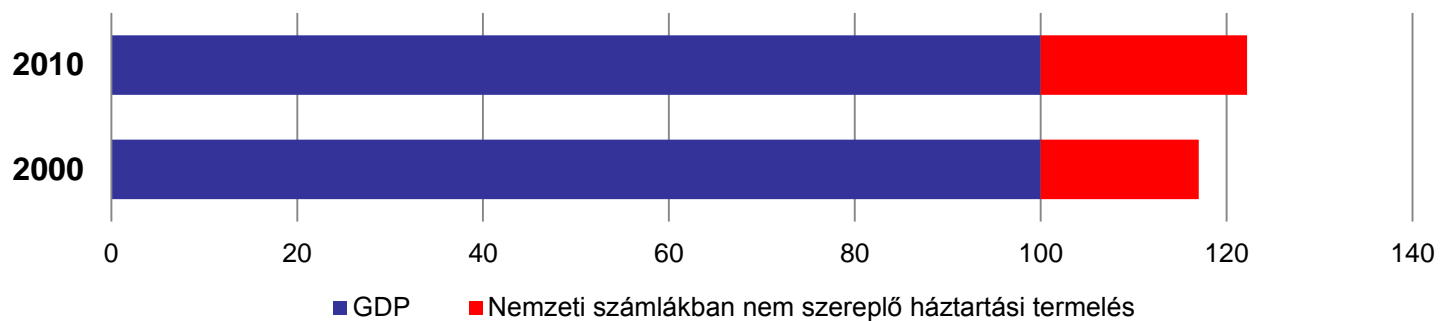
Nemzeti számlákon kívüli háztartási termelés időráfordítása

Nemzeti számlákban szereplő háztartási termelés időráfordítása

Változás 2000 – 2010: GDP

Nemzeti számlákon kívüli háztartási termelés bruttó hozzáadott értékének aránya speciális helyettes nettó bérével számolva

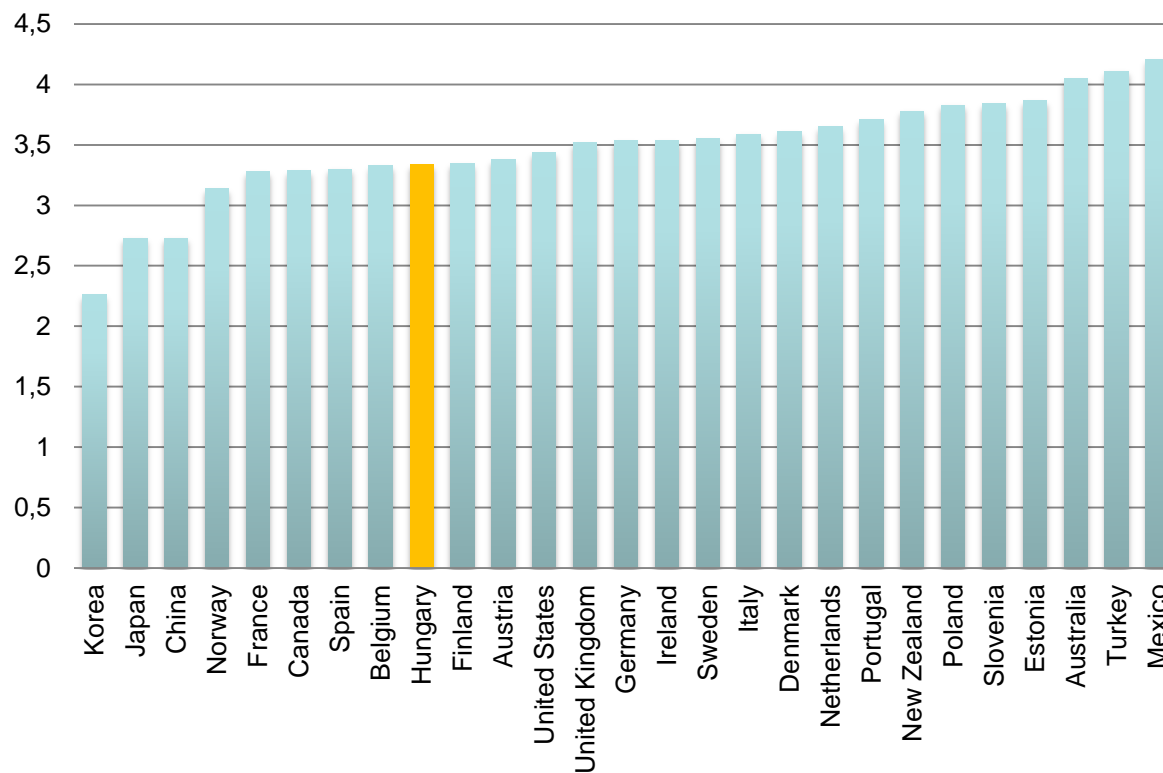

Nemzetközi kitekintés

- **Európa:** 2003 Eurostat módszertan, szatellitszámla több országban (UK, finn, német, magyar)
- **USA:** évente időmérleg készül, lehetőség a dinamika vizsgálatára (növekedési ütem torzítása, válság hatása)
- **OECD 2011:** 27 ország háztartásainak nem-piaci szolgáltatásainak értébecslése, hogy az anyagi jólét országok közötti összehasonlítását javítsa. (időmérleg és bér adatok alapján)
- **Európa 2012-2014:** A 2010 évi időmérleg-felvételek alapján szatellit számlák új sorozata: UK, Franciaország, Svájc...

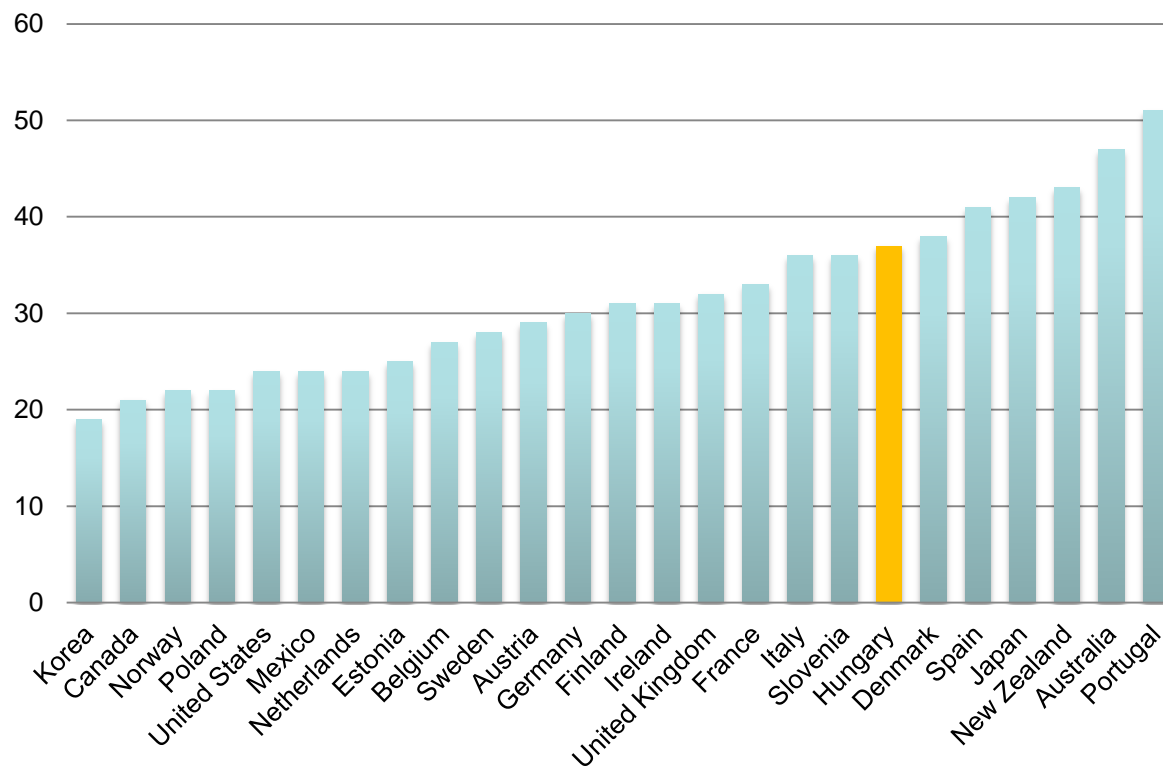
Az eredmények csak korlátozottan hasonlíthatók össze!

Fizetetlen házimunkára fordított idő (óra/nap/fő)

Forrás: OECD Statistics Working Papers 2011/07

Háztartási termelés értéke a GDP %-ában

Forrás: OECD Statistics Working Papers 2011/07

A háztartási termelés számbavételének GDP növekedésre gyakorolt hatása az USA-ban 1965-2004

„The adjustments decrease nominal GDP growth over the entire period from a 7.4 percent annual rate to a 7.2 percent annual rate and decrease real GDP growth over the entire period from a 3.1 percent annual rate to a 2.9 percent annual rate. The flatter growth shows that market production grew at a faster rate as women entered the labor force and household production grew at a slower rate. In other words, the adjustments to the NIPA accounts increased nominal GDP by 39 percent in 1965 and 27 percent in 2004.”

Forrás: Landefeld, Steven - Fraumeni, DC Barbara M. – Vojtech, Cindy M. (2009): Accounting for household production: A Prototype Satellite Account Using the American Time Use Survey. Review of Income and Wealth Series 55, Number 2, June 2009

https://www.bea.gov/about/pdf/RIOW_Householdproduction.pdf

Nemzetközi statisztikai standardok, ajánlások

- Eurostat 2003: Household Production and Consumption. Proposal for a Methodology of Household Satellite Accounts. 2003 Edition Working studies. 2003. ISSN 1725-065X ISBN 92-894-6049-0
<http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/KS-CC-03-003-EN.pdf>
- ICLS 2003: ICLS standard on household income 2003. Resolution concerning household income and expenditure statistics
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_087503.pdf
- UNECE 2011: Canberra Group Handbook on Household Income Statistics. Second Edition 2011 UN.
http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/groups/cgh/Canbera_Handbook_2011_WEB.pdf
- OECD: Framework for Statistics on the Distribution of Household Income, Consumption and Wealth. 2013 June

- Katharine G. Abraham and Christopher Mackie, Editors: **Beyond the market** . Designing Nonmarket Accounts for the United States. Panel to Study the Design of Nonmarket Accounts. Committee on National Statistics. Division of Behavioral and Social Sciences and Education. NATIONAL RESEARCH COUNCIL OF THE NATIONAL ACADEMIES. THE NATIONAL ACADEMIES PRESS. Washington, D.C.
http://www.nap.edu/openbook.php?record_id=11181&page=R1
- ILO: International Labour Force Manual on the measurement of volunteer work (2011)
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@stat/documents/publication/wcms_162119.pdf
- UN Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division 2000: Handbook of National Accounting. Household Accounting: Experience in Concepts and Compilation. Volume 2 Household Satellite Extension ST/ESA/STAT/SER.F/75/Vol.2. Studies in Methods, Series F, No. 75/Vol.2. 464 p.
http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_75v2E.pdf

Szatellitszámlák más országokban (1)

- **Finn 2001**
- Varjonen et al. 2006 Varjonen, Johanna; Aalto, Kristiina: Household Production and Consumption in Finland 2001 : Household Satellite Account. Helsinki, 2006 . Statistics Finland and National Consumer Research Centre
- http://www.stat.fi/tup/kantilinpito/2001_household_satellite_account.pdf
- **Finn 2006**
- Hamunen et al. 2012. Hamunen, E., Varjonen, J., and Soenne, K. (2012). Satellite Accounts on Household Production: Eurostat Methodology and Experiences to Apply It. In Paper Prepared for the 32nd General Conference of The International Association for Research in Income and Wealth.
- <http://www.iariw.org/papers/2012/HamunenPaper.pdf>
- **Finn-német összehasonlítható 2001**
- Rüger, Yvonne- Varjonen, Johanna 2008: Value of household Production in Finland and Germany. Analysis and Recalculation of the Household Satellite Account System in both countries. National Consumer Research Centre. Working papers 112. 2008.
- https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152405/Value_of_household_production_in_Finland_and_Germany.pdf?sequence=1
- **Német 1992, 2001**
- Schäfer 2004 Schäfer, Dieter: Unbezahlte Arbeit und Bruttoinlandsprodukt 1992 und 2001 :
- Neuberechnung des Haushalts-Satellitensystems. In: Wirtschaft und Statistik 9 (2004), p. 960 – 978
- https://www.destatis.de/DE/Publikationen/WirtschaftStatistik/WirtschaftsZeitbudget/UnbezahlteArbeit92004.pdf?__blob=publicationFile
- **Francia 2010**
- POISSONNIER, Aurélien et ROY, Delphine 2013: Methodological issues on the assessment of domestic production INSEE, Série des documents de travail de la Direction des Études et Synthèses Économiques. G 2013 / 14 Households Satellite Account for France in 2010.
- http://www.insee.fr/en/publications-et-services/docs_doc_travail/G2013-14bis.pdf
- **Baszk 1993, 1998, 2003, 2008**
- http://en.eurostat.eus/elementos/ele0006100/ti_unpaid-household-work-of-the-basque-country-accounted-for-287-of-the-gdp-in-2008/not0006165_i.html
- http://en.eurostat.eus/estadisticas/tema_189/opt_0/temas.html
- **Svájc 1997, 2000**
- OFS BFS UST: Satellitenkonto Haushaltsproduction. Pilotversuch für die Schweiz. Compte satellite de production des ménages. Project pilote pour la Suisse. Neuchatel 2004.
- http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/en/index/themen/03/06/blank/key/sat_kont/01.html

Szatellitszámlák más országokban (2)

- **Az Egyesült Királyság 2000, 2010**
- Holloway, Sue – Short, Sandra – Tamplin, Sarah 2002: HOUSEHOLD SATELLITE ACCOUNT (EXPERIMENTAL) METHODOLOGY. Office for National Statistics
- <http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/method-quality/specific/social-and-welfare-methodology/household-satellite-account/household-satellite-account-publications.html>
- UK szatellitszámla 2010, egyes háztartási funkciókra
- <http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/method-quality/specific/social-and-welfare-methodology/household-satellite-account/index.html>
- **USA**
- Landefeld, J.B. and McCulla, S. 2000: Accounting for nonmarket household production within a national accounts framework. Review of Income and Wealth (3)
- Landefeld, Steven - Fraumeni, DCBarbara M. – Vojtech, Cindy M. (2009): Accounting for household production: A Prototype Satellite Account Using the American Time Use Survey. Review of Income and Wealth Series 55, Number 2, June 2009: 205-225.
- https://www.bea.gov/about/pdf/RIOW_Householdproduction.pdf
- Ironmorgner, Duncan - Soupourmas, Faye 2012: „Output-Based Estimates of the Gross Household Product of the United States 2003-2010: And some interactions of GHP with Gross Market Product during the Great Financial Crisis (2008-2009)” paper presented for the 32nd General Conference of the International Association for Research in Income and Wealth. Boston, USA, August 5-11, 2012 Session 2A: Measurement of Productive Activities by Households
- <https://espace.library.uq.edu.au/view/UQ:279366/Program.pdf>
- **OECD**
- Nadim Ahmad, Seung-Hee Koh (2011): Incorporating Estimates of household Production of Non-Market Services into International Comparisons of Material Well-Being. OECD Statistics Working Papers 2011/07